

сторони життя сучасної культури і призводить в кінцевому рахунку до зникнення самого нігілізму, коли він більше не зустрічає нічого, щоб йому протистояло, і, по суті справи, розчиняється сам у собі.

Розробляючи тему нігілізму, Ж. Бодрійяр ставить питання про перехід або мутацію нігілізму в його нові форми, адаптовані до сучасних реалій і які адаптують їх до себе. [1, с. 3]

Отже, можна зробити висновок, що на нігілізм в нашій державі великий вплив мають історичні та філософські аспекти, які закладені в поколіннях людей, які перебували в умовах радянського режиму, який наклав свій відбиток у формуванні свідомості людей.

Література

1. Б.С.Бачур Правовий нігілізм: історико-філософський аспект:// Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова, - т.19, вип. 1, 2014 – 28 с.

2. Ткаля О.В. Історичні передумови українського правового нігілізму: // Конференція, «Новітні наукові дослідження держави і права»: Одеська юридична академія, - Миколаїв, 2012 – с. 6

3. Дручек О. В. Правовий нігілізм: підходи до розуміння / О. В. Дручек // Форум права. –2009. – № 2. – С. 140–144

УДК 321:94(043.2)«1648/1657»

Корнєєва А. В., студентка,
Юридичний факультет,
Дніпровський гуманітарний університет, м. Дніпро, Україна
Науковий керівник: Макушев П.В., д.ю.н., професор

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ ЗА ЧАСІВ Б. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Процесу розвитку української держави і права завжди була притаманна складність і суперечливість. Особливо ж ці риси виявилися в ті часи, коли відбувався революційний злам старих державних інститутів. Саме таким етапом в історії держави та права України став період гетьманування Б. Хмельницького (1648 – 1657 рр.), коли замість існуючих на території України інститутів Польщі встановлювалися самобутні національні державні інституції.

Про прагнення Б. Хмельницького до об'єднання України з Росією свідчать понад три десятки його листів до російського царя, але підписані між ними «Березневі статті» 1654 р. з одного боку висували козацькі вимоги щодо майбутнього України, а з іншого – підтверджували їх і надавали автономію Україні у складі Російської держави. Весь устрій Гетьманщини пристосувався до устрою Речі Посполитої і до козацької військової організації, запозиченої з Запорізької Січі, а найслабшим

місцем нової державної будівлі, незважаючи на перемоги у 1648 р., була військова справа. На чолі козацької держави стояв гетьман, раніше військовий керівник санкціонованої польською державою військової організації, що входила до складу збройних сил Польщі. Раніше український гетьман був підпорядкований польському коронному гетьманові, а тепер мав підпорядковуватися безпосередньо королеві, як обидва великі гетьмани – коронний і литовський, фактично ж не підпорядковувався нікому. Влада гетьмана була досить великою і певною мірою нагадувала владу римського імператора. Іноді гетьман навіть порівнював себе з польським королем, вважаючи себе виборним монархом.

Більшість же вітчизняних істориків вважає гетьманську державу республікою, а самого гетьмана – президентом, наділеним винятковою владою [1, с. 230; 2, с. 486]. Французький вчений А. Бабті стверджує, що «конституційний король» – це ніби спадковий (ділчичний) президент, а президент республіки – «король неспадковий», що виглядає змішуванням понять правової установи з законом як фактом. Тому виборного монарха слід відрізнити від виборного голови республіки. Монарх під час коронації наділяється не необмеженою владою, а лише йому належним правом, як це було майже в усіх монархіях. Примітивність форм військового устрою, заснованого на фундаменті надломленої польської конституційності, не дає можливості чітко визначити характер влади гетьмана Війська Запорізького. Перешкоджає це зробити постійне «підданство», яке за наступників Хмельницького буде ще більш підкреслене, особливо в умовах залежності від Москви [3, с. 143]. І все ж таки Б. Хмельницький, незважаючи на юридичну «неокресленість» своєї держави, був незалежним, єдиновладним її головою. Своєї ролі він вчився у двох найкраще йому відомих зразків – короля польського і кошового Запорізької Січі, які обиралися на однаковий строк.

Формування національної держави не могло не впливати на реформування вітчизняного права, але його розвиток пішов дещо іншим шляхом, ніж розвиток української державності. Якщо апарат польської влади був ліквідований, то у праві скасовувалися лише ті норми, які закріплювали панування в Україні польських магнатів – «Статут на волоки», королівські і сеймові конституції та ординацію війська запорізького. Зберегли чинність і ті джерела, що діяли в Україні задовго до 1648 р. – Литовські статuti, магдебурзьке право та інші, оскільки їх норми відповідали характеру середньовічних відносин і захищали, особливо останній Литовський статут, інтереси українських феодалів. Саме тому дія цих актів поступово розширювалася і до них вносилися нові положення, що зміцнювали пануючу роль українських феодалів. Зі збільшенням кількості привілейованих міст, розширювалася також і сфера застосування магдебурзького права. Серед його актів варто, перш за все,

виділити «Порядок прав цивільних».

Право України намагалося вирішити нове для себе завдання – оформлення і закріплення розбудови української держави. Будучи звичаєвим, воно протягом 164-1657 рр. регулювало широке коло відносин, і насамперед організацію полково-сотенної системи як основи державності, систему судочинства і багато іншого, аж до порядку ведення бойових дій [4, с. 576]. Разом з тим, в той час виникають і нові джерела права. Йдеться, насамперед, про універсали гетьмана Б. Хмельницького – розпорядчі акти вищої влади, загальнообов'язкові для всього населення України. Регулювання права власності зосереджувалося на наданні козацькій старшині маєтків «в ранг» як нагороду за служіння під час перебування на певній посаді. Таким чином був оформлений новий статус земельної власності – рангові маєтки та рангові землі. Система злочинів і покарань за них скорочується за рахунок виключення замахів на королівську владу і магнатсько-шляхетський порядок управління, а також злочинів проти католицької церкви. Але з'явилися нові склади злочинів: зрада повсталому українському народові, невиконання вимог старшинської адміністрації, ненадання допомоги під час бою. Міри покарання в умовах війни стали більш жорстокими. Дисципліна серед козаків підтримувалась суворими покараннями. Зрадників страчували усіх без винятку. В той же час спостерігається чимало випадків, коли смертна кара замінювалася штрафами [5, с. 287]. Судовий процес в генеральному, полкових, сотенних і курінних судах відбувався за нормами звичаєвого права. Зберігалось «шлакування» чи «гоніння слідом». Це був засіб досудового слідства. Засідання були публічними. Допускалося оскарження рішень і вироків у суді вищої інстанції. Вироки, винесені за злочини, вчинені у бойових діях, оскарженню не підлягали.

Отже, у 1648-1657 рр. починає створюватися національна правова система України, хоча вона все ще ґрунтувалася на Литовських статутах і магдебурзькому праві, що було пов'язане з незрілістю української державності. Проте, своєрідністю державно-правового розвитку України у середині XVII ст. було прагнення козацької еліти створити самобутній державний апарат шляхом ліквідації існуючих польських органів управління і створення замість них самобутніх національних інститутів. Але відсутність кроків на шляху створення дійсно нової правової системи, стало однією з причин недовговічності існування Гетьманщини.

Література

1. Палій О. Історія України. Київ: СтилоС, 2010. 580 с.
2. Литвин В. Історія України: Підручник. Вид. 6-те, доп./Відп. ред. В. А. Смолій. Київ: Наукова думка, 2011. 840 с.
3. Смолій В., Степанков В. Українська національна революція XVII ст. (1648-1676 рр.). Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2009. 447 с.
4. Смолій В., Степанков В. Богдан Хмельницький: Соціально-політичний

портрет. Вид. 3, переробл. і допов. Київ: Темпора, 2009. 680 с.

5. Гуржій О. І., Чухліб Т. В. Історія козацтва. Держава – військо – битви. Київ: Арій, 2011. 464 с.

УДК 34.05(043.2)

Кузьмін А.Р., студент,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Бородін І.Л., д.ю.н., професор

ОСОБЛИВОСТІ ДЖЕРЕЛ ПРАВА СКАНДИНАВСЬКОЇ ПРАВОВОЇ СІМ'Ї

В даний час Скандинавські країни - Данія, Норвегія, Швеція, Фінляндія, Ісландія - є одними з найбільш благополучних в світі. Послідовний розвиток принципів організації суспільства, дозволило зробити рівень життя населення цих держав одним з найвищих. На сьогоднішній день Швеція, Данія і Норвегія є конституційними монархіями з розвиненими рисами парламентаризму, Ісландія і Фінляндія - демократичними республіками.

Нордичне право, хоча і є в більшій мірі самостійною сім'єю, все одно дуже близько до романо-германської сім'ї, особливо до її німецької частини. Причиною цього є широке використання юридичних конструкцій і понять, запозичених у континентального права. Верховенство закону - яскравий приклад такого запозичення і, відповідно, подібності. Тому вчені, цю правову сім'ю найчастіше визначають як щось середнє між романо-німецьким і загальним, англо-американським правом [1, с. 177]. До рис, що поєднують цю правову сім'ю з загальним правом - менш помітна роль римського права, майже повна відсутність кодексів (кодекси практично перестали існувати в Данії, Норвегії та Ісландії; в цих країнах окремі частини кодексів були скасовані і замінені великими законами, які не включені в старі кодекси, на відміну від Швеції і Фінляндії де продовжують посилатися на Кодекс 1734 року, що складається з 9 частин (вони трохи дивно називаються "балками"), але всі ці частини були в різний час повністю оновлені) [2, с. 209], а також висока значимість судової практики (хоча вона і не відноситься до правил прецеденту англо-американського типу).

Структурно нордична правова сім'я поділяється на приватне і публічне право. Приватне право - це, наприклад, цивільне, сімейне, спадкове, майнове, договірне, а також морське і торгове право. У публічне право входить: конституційне (державне), адміністративне, кримінальне, податкове право. У Данії процесуальним правом називається щось середнє